

A prózai művek befogadásának kérdése az utóbbi időben egyre szorosabban kapcsolódott össze az időbeliség kérdésével. A *Rilke Kristóf kornétás...* elbeszélsmódja nem egyszerű: míg az első szakasz a szereplő belső magánbeszédéként jelenik meg, anélkül, hogy az elbeszélő nézőpontja érzékelhető lenne, a későbbi részek a történeten kívüli elbeszélő közléseként olvashatók. A szöveg az idő kétféle tapasztalatát így két különböző nézőpontból fogalmazza meg, végső soron nyitva (vagy megoldatlanul?) hagyva a kérdést, miként értelmezhető ezek viszonya. Vajon komolyan veendő-e a mottóban idézett 17. századi krónika, mely, arra utalva, hogy a kornétás túléli a háborút, s visszatér birtokrészére, viszonylagosnak mutatja az elbeszélő szavainak érvényét, s újabb távlatot nyit a történet értelmezésére?

KÉKESI ZOLTÁN

(*Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2002, 3360 Ft*)

JENEI GYULA:

Grafitnap

A Szolnokon élő költő kötetébe csupán bele-belepörgetve is világossá válik, hogy a versek a posztmodern jegyében, annak nagyfokú átélésével születtek. A könyv öt ciklusból épül

fel, azokat fokozatosan építve egymásra. Első olvasásra a lépcsőzetesség elve még nem szembetűnő; újraolvasva azonban a cikluscímeket, már felfedezhető a tudatos szerkesztettség.

Az első ciklus címe: *ha mennék*. Leghangsúlyosabb motívuma a soha el nem indulásban, egyszersmind az állandó megérkezésben, ittletben keresendő: „és amikor a zsebedbe nyúlsz, / tudjad: / két indulás között sosincs megérkezés, / legfeljebb, ha elképzeled” (*kavics*). Az egyszerű szóhasználat nem korlát, eszköz a költőnek. A látszólag felületesen egymásra dobált gondolatok lassú, lépő tónusa furcsán erőtlenné teszi a sorokat. Az esetlegesség eszköze ez is; azt szeretné megmutatni, mennyi esetlegességből áll össze – ha egyáltalán – az egész. Hangsúlyos még az idősíkok egymásra csúsztatása is. Jelenből múltba vagy közeli-távolabbi jövőbe kalauzol bennünket Jenei, s a legapróbb részletek is megragadják figyelmét: „két kimaradt fehér csempe, kólás- / flakon, olaj, bolti metélt” (*izek*). Nem mulasztja el a szentenciát sem, ugyanitt: „itt nem él meg egér. gyomorhajos koldus / ez a kamra, ácsingózik a bőség után; rég elfeledte, / milyen ízű a dióhoz harapott jonatán”.

A második részegységben, a *medencekényszerben* feltűnik a címadó szinesztézia, a *grafitnap* is, ez a furcsa összetétel, mely csak a könyv elolvasása után nyerhet értelmet.

A *medencekényszer* verseit átlengi egyfajta megfáradtság, a hiábavalóság érzése néhol erősen átüt a sorokon; mintha teljesen mindegy lenne, mi az, ami történik, s az is, ami esetleg nem: „véletlen hópelyhek / kerengenek / dobálja / tekeri őket a szél”. A második ciklus címadó verse egy fürdőbe kalauzol bennünket: „medencekényszer mindenütt. Olyan időtlen ez a reggel, / s annyi havat hord a városra, / hogy megfahéredne hajam is, / mint az öregeké az öltözőben, / ha hinném.” A második részben meghatározó az idő múlásának gondolata: „átmeneti évszak / még nincs kint tél / de a forróság / elmúlt / idebenn”.

A *körülírásokban* apró mozaikokat olvashatunk. Legfőbb sajátosságuk az elhallgatás, a sokféle szál mégis egy szőnyegbe szövődik: a címben megadott tartalmakat járja körbe, néhol naturalisztikus részletességgel, néhol felületesen. Nem csak a versek mozaikosak azonban. A címetek szintén több oldalról vehetjük nagyító alá. A *játék* metaforikus soraiban Jenei életfelfogásáról, kisebb megfigyelésekről s az ezekből összerakott szintézisről olvashatunk. Itt is megjelenik, mint a könyv más helyein, az öregezés, a halál motívuma: „komótosan moccanó árnyék az ősz, / juharlevélen a sakkasztal fölött leng; / kérdenél, de dermedő szívedben / már a tél fegyelme dereng”.

Az utolsó rész, a *történet vége* egyfajta összességét próbálja adni az

eddig megfogalmazottaknak. Színre lép Isten is, hivatalnok képében, amint „el-elbóbiskolt / de olyankor is úgy tartotta irónját / mintha ébren volna / lehet ő volt isten”. Erősen jellemző ez a verszárlat az egész könyvre: talán, hátha, lehet. Az esetlegessé vált világban az egymástól elidegenített emberek, (talán) egy pohár akármiben feloldott személyek keresik a válaszokat (hátha) azokra a kérdésekre, amelyeket (lehet) nem is ők tettek fel. De hogy kicsoda, azt egyelőre még jótékony homály borítja.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2002, 84 oldal, 650 Ft*)

KIRÁLY ZOLTÁN:

Avantgárd keserves

Király Zoltán *Avantgárd keserves* című második versgyűjteménye átgondolt, ügyesen, lendületesen ko-reografált kötetegész. A negyvenhét vers egy lélegzetű, egymást segítő, továbbgördítő, az igazodási pontokat figyelmes olvasással alázatosan fölmutató, „klasszikusan” szerkesztett – s e téren kimondottan hagyományosnak tekinthető munka. Így van ez akkor is, ha nem a „hagyományos” ciklusrend szerint, sokszor nem egyazon szálra kívánczó szó-